

INNOVATSION TA'LIM, RAQAMLI PEDAGOGIKA VA ILMIY TADQIQOT SHO'BASI

Shavkatova Shirina Sharof qizi
Guliston Davlat Pedagogika Instituti
Pedagogika fakulteti Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi
1-bosqich talabasi
Shirina2007@gmail.com
+998906466659

Annotatsiya: *Mazkur maqolada zamonaviy ta'lim tizimida innovatsion ta'lim, raqamli pedagogika hamda ilmiy tadqiqot faoliyatining o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalar asosida ta'lim jarayonini tashkil etish, pedagoglarning innovatsion kompetensiyalarini rivojlantirish hamda ilmiy tadqiqot faoliyatini takomillashtirish masalalari ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalarni joriy etish o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi, o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantiradi hamda ilmiy faoliyatni kengaytiradi*

Kalit so'zlar: *innovatsion ta'lim, raqamli pedagogika, ilmiy tadqiqot, ta'lim texnologiyalari, raqamli kompetensiya, zamonaviy pedagogik*

Bugungi globallashuv jarayonida ta'lim tizimi jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy jamiyatda bilim iqtisodiyoti shakllanib, innovatsion g'oyalar va raqamli texnologiyalar rivojlanishning asosiy omiliga aylanmoqda. Shu sababli ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlar va raqamli pedagogika muhim ahamiyat kasb etmoqda.

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini modernizatsiya qilish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy etish, pedagoglarning kasbiy malakasini oshirish hamda ilmiy tadqiqot faoliyatini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'lim tizimining rivojlanishiga alohida to'xtalib shunday degan: "Yangi O'zbekistonni barpo etish yo'lida eng muhim masala — bu zamonaviy bilim va malakaga ega yoshlarni tarbiyalashdir. Buning uchun ta'lim tizimini tubdan modernizatsiya qilish zarur." Ushbu fikr ta'lim tizimini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlarning naqadar muhim ekanligini ko'rsatadi.

Innovatsion ta'lim — bu ta'lim jarayoniga yangi pedagogik texnologiyalar, metodlar va vositalarni joriy etish orqali o'quvchilarning bilim olish samaradorligini oshirishga qaratilgan tizimdir.

Pedagogika fanida innovatsion ta'lim quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

shaxsga yo'naltirilgan ta'lim – bu ta'lim jarayonida o'quvchining shaxsiy qobiliyati, qiziqishi, ehtiyoji va individual xususiyatini markazga qo'ygan holda tashkil etadigan pedagogik yondashuvdir.

- interaktiv o'qitish metodlari-bu o'qitish jarayonida o'qituvchi va o'quvchi ,shuningdek o'quvchilarning o'zaro faol muloqoti va hamkorligi orqali bilim olishga asoslangan ta'lim usulidir.

- muammoli ta'lim-bu o'qituvchi jarayonida o'quvchilarga muammo yoki savol qo'yish orqali ularni mustaqil fikrlashga ,izlanishga va muammoni yechishga undaydigan pedagogik metoddir.

- loyiha asosida o'qitish-bu o'quvchilarning ma'lum bir amaliy muammo yiki mavzu bo'yicha loyiha tayyorlash orqali bilim va ko'nikmalarni egallashga asoslangan ta'lim metodidir.

- mustaqil ta'lim-bu o'quvchining o'qituvchi yordamisiz yoki qisman yordam bilan bilim, ko'nikma, va malaka o'zi izlanish orqali egallash jarayonidir.

Innovatsion ta'limning asosiy vazifalari:

1. O'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish
2. Tanqidiy va kreativ tafakkurni shakllantirish
3. Amaliy bilim va ko'nikmalarni mustahkamlash
4. Raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish

UNESCO ma'lumotlariga ko'ra, innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llagan ta'lim muassasalarida o'quvchilarning bilimni o'zlashtirish darajasi 30–40 % ga yuqori bo'lishi aniqlangan.

Raqamli pedagogika va ta'lim tizimining raqamli transformatsiyasi:XXI asrda ta'lim tizimi raqamli texnologiyalar bilan chambarchas bog'liq holda rivojlanmoqda. Raqamli pedagogika — bu ta'lim jarayonini raqamli texnologiyalar yordamida tashkil etish va boshqarishga qaratilgan pedagogik faoliyatdir.

Raqamli pedagogikaning asosiy elementlari:

- elektron ta'lim platformalari-bu internet orqali ta'lim jarayonini tashkil etish ,o'quv materiallarini joylashtirish darslarni o'tkazish va bilimlarini nazorat qilish uchun mo'ljallagan raqamli tizimlardir.

- masofaviy ta'lim tizimlari-bu o'qituvchi va o'quvchi bir joyda bo'lmagan holda ,internet va axborot –kommunikatsiya texnologiyalari orqali ta'lim jarayonini tashkil etish jarayonidir .

- multimedia ta'lim vositalari-bu talim jarayonida matn,audio,video,va graflar qo'llash orqali bilim berishga xizmat qiladigan raqamli vositadir.

- sun'iy intellekt asosidagi ta'lim texnologiyalari-bu ta'lim jarayonida su'niy intellekt tizimlaridan foydalanib , o'quvchilarni individual rivojlantirish , bilimni baholash va ta'lim jarayonini optimallashtirishga qaratilgan innovatsion pedagogik texnologiyalardir.

• virtual laboratoriyalar-bu ta'lim jarayonida tajriba va laborotoriya ishlari amaliyotini kompyuter va internet orqali simulyatsiya qilish imkonini beruvchi raqamli tizimlardir .Masalan, dunyoda keng qo'llanilayotgan Moodle platformasi orqali millionlab talabalar masofaviy ta'lim olmoqda. Statistik ma'lumotlarga ko'ra:

• 2023-yilda dunyoda 1 milliarddan ortiq talaba masofaviy ta'lim tizimlaridan foydalangan

• global onlayn ta'lim bozori 400 milliard dollardan ortiq qiymatga ega

-2030-yilga borib bu ko'rsatkich 1 trillion dollarga yetishi prognoz qilinmoqda

O'zbekistonda ham raqamli ta'limni rivojlantirish bo'yicha muhim qadamlar tashlanmoqda.2023-yil statistik ma'lumotlariga ko'ra:

• O'zbekistonda 10 mingdan ortiq umumta'lim maktabi mavjud.

• ularda 6,5 milliondan ortiq o'quvchi tahsil oladi.

• 700 mingdan ortiq pedagog faoliyat yuritadi.

Shu sababli raqamli pedagogik texnologiyalarni joriy etish ta'lim sifatini oshirish uchun muhim omil hisoblanadi.Ilmiy tadqiqot faoliyati ta'lim tizimining rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Pedagogika fanida ilmiy tadqiqotlar orqali ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish mumkin.

Ilmiy tadqiqotning asosiy metodlari:

• kuzatish-bu pedagogik tadqiqot-bu pedagogik tadqiqot va ta'lim jarayonida o'quvchilarning xatti – harakatlari, javoblari va muomala shakillarini bevosita yoki videotasvir orqali ko'zdan kechirish va qayd etish usulidir.

• pedagogik tajriba-bu o'qitish uslubini yoki ta'lim texnologiyasini sinash va uning samaradorligini aniqlash jarayonidir.Misol:Yanngi interaktiv metodni sinov darsda qo'llash.

• so'rovnama-bu malumotni yig'ishning yozma yoki elektron shakli , o'quvchilar yoki ota – onalardan fikr va baho olish uchun ishlatiladi.

• test-bu bilim va ko'nikmalarini baholash vositasidir,odatda javoblar, variantlar bilan.

• statistik tahlil-bu ma'lumotlarni sonli usullar bilan tahlil qilish va xulosalar chiqarish metodidir.

Ilmiy tadqiqot natijalari asosida yangi pedagogik metodlar ishlab chiqiladi va amaliyotga joriy etiladi.Bugungi kunda dunyoning rivojlangan davlatlarida ta'lim sohasiga katta mablag' ajratilmoqda.Masalan:

• AQSH ta'lim tizimiga yiliga 800 milliard dollar ajratadi.

• Germaniyada ta'limga YAIMning 5 % dan ortig'i sarflanadi.

• Janubiy Koreyada ta'lim tizimiga katta investitsiyalar kiritilishi natijasida mamlakat ilmiy rivojlanish bo'yicha yetakchi davlatlardan biriga aylangan.

O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.2019-yilda qabul qilingan Law on Education of Uzbekistan ta'lim tizimini modernizatsiya qilishda muhim huquqiy asos bo'ldi.Prezident Shavkat Mirziyoyev Oliy Majlisga murojaatnomasida quyidagicha ta'kidlagan:"Ta'lim va tarbiya

tizimini zamon talablari asosida rivojlantirmasdan turib, yangi O‘zbekistonni barpo etib bo‘lmaydi.”

So‘nggi yillarda ta’lim tizimida quyidagi islohotlar amalga oshirildi:

- yangi universitetlar tashkil etildi.
- xalqaro universitetlar ochildi.
- maktablarda zamonaviy laboratoriyalar tashkil etildi.
- raqamli ta’lim platformalari joriy qilindi.

Innovatsion ta’limning asosiy afzalliklari:

1. Ta’lim jarayonining samaradorligi oshadi.
2. O‘quvchilarning motivatsiyasi kuchayadi.
3. Mustaqil fikrlash rivojlanadi.
4. Raqamli kompetensiyalar shakllanadi.
5. Ilmiy tadqiqot faoliyati rivojlanadi.

Innovatsion ta’lim jarayonida o‘quvchilar nafaqat nazariy bilim, balki amaliy ko‘nikmalarni ham egallaydilar. Raqamli pedagogika rivojlanishida ayrim muammolar ham mavjud:

- texnik infratuzilmaning yetarli emasligi.
- internet tezligining pastligi.
- pedagoglarning raqamli kompetensiyasining yetarli emasligi.

Muhtasar qilib aytganda, pedagoglarning malakasini oshirish va raqamli savodxonligini rivojlantirish muhim hisoblanadi. Innovatsion ta’lim, raqamli pedagogika va ilmiy tadqiqot faoliyati zamonaviy ta’lim tizimining asosiy tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Raqamli texnologiyalarni ta’lim jarayoniga joriy etish o‘quvchilarning bilim olish jarayonini samarali tashkil etish, ularning kreativ fikrlash qobiliyatini rivojlantirish hamda ilmiy faoliyatni kengaytirish imkonini beradi. Kelajakda ta’lim tizimini rivojlantirish uchun innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish, ilmiy tadqiqotlarni qo‘llab-quvvatlash va pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Xodjayev X. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent, 2017.
2. O‘zbekiston Respublikasi. Ta’lim to‘g‘risida Qonun. – Toshkent, 2019.
3. UNESCO. Digital Education Transformation Report. – Paris, 2022.
4. OECD. Education at a Glance. – Paris, 2023.
5. Selwyn N. Education and Technology: Key Issues and Debates. – London, 2016.
6. Bates T. Teaching in a Digital Age. – Vancouver, 2019.